ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.

ԿՐՕՆԱԿԱՆ—ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ.

1. *ՄԻՆՉԵՒ ԵՐԲ ՏԷՐ...* . . Կ. Վ. . . . 271
2. *ԺՈՂՈՎԻ ԿԻՐՃԸ* 275
3. *ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ Համայնական Համաժողովը* . . . Կ. Վ. . . 274
4. *ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿՈՆ* 282

ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ—ՊԱՏՄԱԿԱՆ.

5. *Սասանեան Տէրութեան պատմութիւն Թ. Նէօլտէքէի* . *Թարգմ. Ն Ք* . 287
6. *Տենչանք* . . (*Շիլլերից*) *Ց. Ցովհաննիսեան* . 292
7. *Առածներ Տրապիզոնի գիւղացոց բարբառով* . . . . *Ս. Հայկունի* . 295
6. *ՄԵԻ ԳԵՏՑԻՔ* . . *Ս. Հայկունի* . 255

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ—ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ.

7. *Կիւրակնօրեայ Դպրոցները* . . *Կ. Վ.* . 297
8. *Պէտք է արդեօք անջատել բարոյակ կրօնից* 301
9. *ՄԱՆՐԱՎՈՒՐՔ* 305
10. *Հայն ու իւր դրացի ազգերը* *Դ. ✠ Վ.* . 305

ԱԶԴԱՅԻՆ.

11. *Վեհափառ Հայրապետի ուղեւորութիւնը* . 306
ԵԿԵՂԵՑԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ . . . . .
ՄԱՅՐ ԱԹՈՌ. . . . .
1. *ՌՈՒՍԱՀԱՅՔ* . . . .
Թիֆլիսի թեմ . . . .
Շամախու թեմ . . . .
Աստրախանի թեմ . . . .
2. *ՏԱՃԿԱՀԱՅՔ.* . . . .
Արմաշու Դպրեվանքը . . . . .
3. *ՊԱՐՍԿԱՀԱՅՔ.* . . . .
Հնութիւններ. . . . .

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ
ԸՆԴԴԻՄԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ
ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԸՆԴԴԻՄԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Արարատի խմբագրութեան.

Թերթիդ յունիս ամսուայ համարում Կարապետ վարդապետի «Մի բացատրութիւն» յօդուածի և այս Յուլիս ամսուայ Խ. վ–ի «Մովսէս Կաղանկատուացու Զեռ. ուսումնասիրութեան» մէջ իմ դէմ ուղղած մի քանի կէտեր կան, որ կարևոր եմ համարում բացատրել. Արժանապատիւ Կարապետ վ–ի յօդուածի ինչ ինչ կէտերի պատասխանը ընթերցողը նոյն իսկ յօդուածի մէջ կգտնի, ուստի ես կբաւականանամ պատասխանելով նրա բացատրութեան մէջ ընդգծած և առանձին կերպով շեշտած տողերին. [illegible] է, որ [illegible] Թէ Ար– [illegible] է [illegible] Խնդրեմ բաց անել Արժ. Հօր 1892 թ. լոյս տեսած գիսերտացիայի էջ 36, 61—65, 83 ևլն. որտեղ բարեխիղճ և անկողմնապահ աշխատողի կողմից պէտք է ասուէր, թէ ո՞վ է Էջմիածնի «Արարատ» թերթում տպել «Գիրք խոստովանութեան» և «Գիրք Հերձուածողաց» գործերը. Մի երկու տեղ (էջ 36, 83) յիշուած են գրքերը և [illegible] և ոչ մի տեղ անհաճոյ համարուած [illegible], որի կարծիքների դէմ Արժ. Հայրը բարեհաճում է խույս բանակռուել. Եթէ գրքի մէջ կայ մի էջ, որտեղ կայ [illegible] «Մի–[illegible]» անունը, առաջարկում եմ և ոչ թէ պահանջում ցոյց տալ և ես ուրախութեամբ «հրապարակաւ ներողութիւն կխնդրեմ Արժ. Հօրից». Այս տողերով ցոյց եմ տալիս, որ ոչ ոքին գրպարտելու ցանկութիւն չունիմ.

Երկրորդը՝ Խ. վ–ը իւր Մովսէս Կաղանկատ. խորը գիտնական, ուսումնասիրական, շարունակելի յօդուածի (որից ոչինչ չհասկացայ) ծանօթութեան մէջ (Արարատ Յուլ. էջ 237 ծան.) խօսելով Սոկրատի թիւ 1682 ձեռ. մասին ի միջի այլոց բարեհաճում է թեթև կերպով սխալս բռնել և այդ սխալից խորը յուզուած գլխիս թեթև [illegible] (կամենում է ասել խրատ) կարդալ. Ահա նրա խօսքերը. «Մի թեթև նկատողութիւն. Ինչպէս երևում է Հայր Մեսրոպը շատ թեթև է վերաբերուել դէպի այս Զեռ. ուսումնասիրութիւնը (իմ մի քանի տող գրած բանը այդ Զեռ. մասին գիտնականը ուսումնասիրութիւն է համարում.) քանի որ Արժ. Հ. այս հաղուագիւտ և թանկագին Զեռ. համարել է Ժէ: դարու վերջին քառորդի գործ (մաքովն էլ չէ անցել). Մինչդեռ ԺԳ գ. վերջին քառորդին է պատկանում գրչութիւնը, իսկ նորոգութիւնը նորա համարած թուականին .... բարեկամական խորհուրդ կտամ նորան, գոնէ այսուհետև (իմա Խ. վ–ի խորհրդից յետոյ) բարեխղճութեամբ վերաբերուիլ դէպի Զեռագիրներին լուրջ և [illegible]. Խ. վ–ը մոռացել է, որ նոյն խրատները ես էլ կարող էի լսած լինել Շուշուայ երրորդ դասարանում սովորելիս, ուրեմն ինչո՞ւ այդքան նեղութիւն քաշել.

Արժ. գիտնական վ–ը չի բարեհաճել յիշելու, թէ ես որտեղ եմ այդքան մեծ յանցանք գործել, Սոկրատս դեռ չէ հրատարակուել, ուստի և ոչ ոք չի կարող իմանալ նախապէս, թէ այնտեղ ինչ պիտի ասեմ. Ես գիտեմ, որ միայն մի անգամ՝ «Մովսէս Խոր. մէկ նոր աղբիւրը» յօդուածիս մէջ 1893 յուն. «Արարատ»–ի էջ 65 համառօտ կերպով յիշելով Սոկրատի Զեռ. ասել էի.